

RODOLJUB.

Glasiló „Slovenskega društva“ v Ljubljani.

Izhaja 1. in 3. soboto vsakega meseca (ali če je na ta dan praznik, dan poprej) ter stane 70 kr. na leto. — Članom „Slovenskega društva“ in naročnikom „Slovenskega Naroda“ pošilja se list brezplačno. — Za oznanila plačuje se od dvostopne petit-vrste 8 kr., če se enkrat tiska; 12 kr. če se dvakrat, in 15 kr. če se trikrat tiska. — Večkratno tiskanje po dogovoru. — Naročnina in inserati blagovolijo naj se pošiljati „Narodni Tiskarni“ v Ljubljani, vsi spisi in dopisi pa uredništvu „Rodoljuba“ ali pa odboru „Slovenskega društva“ v Ljubljani. — Pisma izvolijo naj se frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

1. števil.

V Ljubljani, dne 5. januarja 1894.

IV. leto.

Usmilite se kmeta!

Z gorenjske strani dohajajo iz kmetiskih krogov pritožbe, ki so, če so opravičene, take, da se jih mora vlada s polno strogostjo in resnostjo takoj poprijeti, ter delati na to, da se prej kot mogoče do zadnje korenine odstranijo vzroki, iz kojih so pognale te pritožbe. Prepričani smo, da imajo naši uradi najboljšo voljo, vemo pa tudi, da tiče časih uradi v zmoti in da je koristno, če se take zmote v javnost pritirajo. Naš kmet je revež! To se ne da tajiti in skalnato srce bi morali imeti, če bi v njegovem imenu ne zahtevali, da naj se njegove pritožbe vsaj preiščejo. Dostikrat je naš zakon trd. Ali vzlic temu daje uradom ravno ta zakon pooblastilo, da smejo uporabljati mesto stroge pravice nekako milost, da se ž njo ustreže razmeram, ki niso povsod v različnih pokrajinah jednake, za katere pa vender velja jeden in isti zakon! Pritožbe tičejo se naših gozdnih razmer in strogega našega gozdnega zakona. Znano je, da imamo gozdni zakon, ki je po besedilu silno lep in krasen. Če bi šlo po njem, bi na Kranjskem kmalu ne bilo jedne gole skale več, in povsod bi imeli visoke zelene gozdove.

Ali kaka je korist, če bi potem ubogi kmet sredi senčnatih, zelenih gozdov od gladu umiral?

Paša je britka rana na kmetiskih razmerah naše gorenjske strani. Vzemite gorenjskemu kmetu to pašo, pa je uničen zase in za svoje potomce! Kakor znano, ima kranjska obrtna družba posebno v radovljiskem okrajnem glavarstvu širne gozdove, po katerih izvršujejo kmetje pašno služnost. Od nekaj pa je mej kmeti in družbo viharjen boj radi te paše. Kmet, ki se bije za svoj obstanek, želi si ohraniti to pašo, ker brez nje živeti ne more. To je naravno! Iz človeške narave pa tudi izhaja, da skuša družba to pašo vedno bolj in bolj skriti, ker vsak gozdni lastnik le z nevoljo prenaša služnost na svojih šumah. S pomočjo gozdnega zakona da se tukaj mnogo doseči, posebno nasproti okornemu kmetu, ki si pri dotičnih obravnava ne vé pomagati in se ne zna primerno braniti. Predpisano je, da se imajo goličave zopet pogozditi. Ta predpis je pameten, ali izvrševati se mora le v soglasju z drugimi pravicami in posebno tudi v soglasju s kmetiskimi potrebami. Namen dotičnega predpisa v našem

LISTEK.

Streharjev Marka.

Spisal Stanko.

„No, Marka, kam pa?“ vprašal sem ga, ko je počasi krevljal po hribu navzdol.

„E, v Stransko vas grem jamo kopat za Lajnarjevo Polono.“

„Za Lajnarjevo?“ sem rekel, „saj ta je že lani umrla!“

„Ja, to je bila pa Marijana,“ odgovoril je Marka, naslonil se na lopato ter si obrisal pot s svojega čela. Zdelo se mi je, da mu moje vprašanje ni bilo prav ljubó. Pogledal sem ga zopet v obraz in videl se mi je bolj bled, kakor popred.

„Zdi se mi. Marka, da ste se precej postarali, odkar sem vas zadnjič videl“, rekel sem po kratkem presledku.

„Saj tudi ni čuda“, dejal je nekako žalostno, „vsak dan kakega pobere, samó jaz še tlačim to zemljo.“ Tu je udaril z lopato, katero je držal v roki, ob tla in hotel iti dalje.

„No, Marka, pa pojdiva skupaj“, rekel sem, „če vam bo všeč, bo vsaj pot krajša.“

„Zakaj pa ne!“ — odgovoril je prijazno — „kam pa vi?“

„Pernetovega študenta grem obiskat. Človek sam ne vé, kaj bi počel v teh dolgih poletnih večerih na kmetih. Pa, danes se mi zdi, Marka, da ste vi prav slabe volje. Ali ste vedno taki, kadar greste na pokopališče?“

gozdnem zakonu gotovo ni ta, da bi se ž njim uničila paša, do katere je naš kmet tudi po zakonu opravičen. In resnica je, da zakon drug družega požreti ne smé, ker bi potem ponehala sploh vsaka pravica.

Sedaj pa se kmetje pritožujejo, da obrtna družba pri pogozdovanju preveč kruto postopa. Brez dvojbe se nahajajo na Gorenjskem svetovi, gledé katerih se že naprej vé, da po njih gozdovi nikdar rasli ne bodo. Zraslo bode nekaj brinja, nekaj grmičevja in družega nič. Vzlic temu pa poskuša družba tudi take svetove pogozditi, da nastavlja ondi svoje drogove, na katerih se čita prepoved: „Tu je radi pogozdovanja za pašo prepovedan svet!“ Ti drogovi, katere imenuje naš kmet „kravje bogove“, zaprečijo vsako pašo, za katero je dotični svet posebno ugoden, ne dajejo pa, — in v tem so nas potrdili celó zvedenci — nikacega poroštva, da zrasede ondi gozd, ki bi imel kako vrednost. Dalje se kmetje pritožujejo, da se ti „kravji bogovi“ radi postavljajo okrog potov, po katerih mora kmet svojo živino na pašo goniti, ker ravno družega dohoda k svojemu pašniku nima. Če se zapre ta pot, zaprta je paša, ker voli in krave do sedaj še nimajo perut, da bi po zraku na pašo frčali. Če mora torej živina po takem potu na pašo hoditi, je nemogoče da bi časih govedo ne ušlo s pota ter napravilo kaj škode na pogozdenem svetu! Takoj se vrši, ker družba je stroga in silno pazljiva, kazenska preiskava, ki se konča z globo, katero mora plačati lastnik živine. Zvedenci so nam pripovedovali, da se je zadnjih 20 let samo v okrajnem glavarstvu radovljiškem gozdnih glob plačalo več nego 80.000 gld.! Ne vemo, če je to resnica. Če pa je to resnica, je grozna resnica! Pritožujejo se kmetje, da so se jim s pogozdovanjem vzeli pašniki, na katerih

vsako leto zrasede na tisoče in tisoče centov krme. Ta krma deloma segnije, deloma pa jo — in to se nam vidi v nebo vpijoče — pokosé in spravijo gozdarji in lovci družbe, katera se tako prav za prav sama šali se svojega pogozdovanja. Pripoveduje se, da je tako zaprt prostor, ki se v ljudskem jeziku imenuje „v mrzlem studenci“. Zvedenci so nam potrdili, da je ta prostor zaprt že več nego 10 let, da pa ondi ne raste drevje in da tudi radi močvirnega sveta nikdar rastlo ne bode. Pač pa raste lepa trava in to kosi vsako leto neki lovec! Če je to res, potem se nikakor ne smemo čuditi, ako naš kmet nima nikakega resnega zaupanja več na pogozdovanje in da mu korist takega pogozdovanja v glavo ne gre! Takih in enakih pritožb imamo cel kup pred sabo! Mi ne moremo vseh preiskati. Nekaj more biti nezdravega v tem oziru, ker bi drugače ljudstvo tako zelo ne godrnjalo! Gotovo je, da je pogozdovanje potrebno ali potrebna je tudi paša. To dvoje se mora v soglasje spraviti. Da gozdni lastnik ni za to soglasje, je umevno. Ali na drugi strani je pa naš kmet tako važen za vso državo, da se z njega važnostjo zadolžena družba nikakor primerjati ne da. Tudi njemu ni zameriti, če se svoje paše strastno oklepa. Koristi družbe in kmeta so si vedno nasprotovale. To nasprotje je bilo, to nasprotje bode tudi v prihodnje! Uradi pa so ravno poklicani, da ta nasprotja kolikor mogoče v soglasje spravijo in sicer pravično in resno premišljujejo, da bo naša kronovina v blagostanji dosti bolj cvetela, če bomo imeli trdnega kmeta, če tudi ne bode vsak breg pogozden, kakor to zahtevajo predpisi gozdnega zakona! Toliko torej v preudarek poklicanim možem!

„Slovenskega društva v Ljubljani“ občni zbor.

V soboto 30. m. m. vršil se je občni zbor „Slovenskega društva“, na kateri se je zbralo lepo število društvenikov. Predsednik g. notar Gogola pozdravil je

zborovalce in v svojem nagovoru povdarjal, da v minulem letu društvo ni imelo prilike razviti posebno delavnost. Občinske volitve v Ljubljani vršile so se mirno

Marka ni rekel spočetka ničesar, potem pa je vzdihnil in dejal: „Ja, gospod, to je samó danes, drugače grem pa prav rad za vsakogar jamo kopat. Jaz vam bom povedal — pa tó naj ostane mej nama — kaj je bilo nekdanj mej menoj in Lajnarjevo Polonico.“ Marka si je privzdignil klobuk in pričel: „Ko sem bil jaz star kakih 22 let, lè, to sem vam bil fant širok, močan kakor hrast, da se nisem bal nikogar. Zató so pa tudi gledale dekleta za menoj. To je res, od starišev nisem dosti dobil, a služil sem takrat pri najbogatejšem kmetu v vasi in si prihranil marsikak krajcar. Jaz se pa za dekleta nisem dosti zmenil, bil sem možki in sem dejal, tista bo moja, katero si bom sam izbral. Tam-le gori na hribčku — tu je pokazal na zeleni griček za nama, „je bivala moja. Polonica ji je bilo imé“ Oh, kako je bila lepa, deset vasij ni imelo take. Prav rad sem jo imel. Vsako noč sem ji zapel pod oknom. Pa tudi ona

se me ni branila. Takó lepo sva sanjala,“ kako bova skupaj živela v miru in sreči. Toda — Bog ni hotel takó. Za Lajnarjevo Polonico je postopal tudi županov sin France, ki je — Bog mu grehe odpusti, — prav nerad videl, da sem jaz tolikokrat postal pri Lajnarjevih. Rekel je, da jo hoče imeti na vsak način in da bo gotovo dosegel svoj namen, če ne z lepa, pa s silo. Poloničin oče Luka je že davno počival v grobu, ko še ona ni bila preskrbljena. Mati ji je dala prosto voljo. Franceta je Polonica kaj nerada videla. On je bil v mestu izrejen — izprijen fant. Ko je videl, da z lepa ne bode pri Polonici ničesar opravil, lotil se je zvijače, da bi me spravil s pota. Nekoč, ko je umrla njena sestra Marijana — to bo ravno o sv. Jakobu 20 let, — šel sem ravno tako proti večeru jamo kopat, kakor danes. Precej pozno je še bilo, ko sem bil opravil delo. Šel sem še nekoliko pomolit v cerkev za njeno dušo — in v noči sem se

ker se nasprotna stranka ni upala stopiti na plan, pri volitvi deželnega poslanca na Notranjskem, pa so zavedni volilci vse sami opravili in pomagali narodno-naprednemu kandidatu do zmage. Sicer pa svedoči ta volitev, kakor gibanje zoper grofa Hohenwarta na Gorenjskem, da pridobiva „Slovensko društvo“ tudi na deželi čedalje več privržencev, kar je dobro znamenje za bodočnost. Potem je tajnik g. dr. Triller poročal o odborovem delovanju:

Z današnjim dnem završilo je „Slovensko društvo“ tretje leto svojega obstanka. V minolem letu je bilo naše delovanje skromno. Političnih razmer, s katerimi se nam je bilo boriti tudi v tem letu, pač tu ni treba podrobneje razpravljati. Vsakomur je znano, da se žalibog tudi v tem letu ni dosegla na Kranjskem toli potrebna narodna sprava in da se je tudi v drugem pogledu bolj in bolj temnilo politično obnebjé nad narodom slovenskim. „Slovensko društvo“ se je vestno, morda celo prevestno držalo svojega prvotnega načela, da mu ni naloga izživati in napadati, temveč le braniti naše narodne pridobitve proti neprijateljem. Zategadelj se je skrbno izogibalo vsakega koraka, ki bi se bil utegnil krivo tolmačiti, pri vsaki priliki hotelo je pokazati, da sta mu na srci le mir in sprava in zato ni prirejalo shodov, na katerih naj bi se bil hujskal narod zoper našo malo narodno klerikalno stranko, kakor se je hujskalo na klerikalnih shodih zoper slovensko naprednjaštvo. Ljubezen je vračalo društvo svojim nasprotnikom za sovraštvo in tako se je zgodilo, da nismo stopili na dan navzlic gotovi zmagi niti pri dopolnilnih volitvah v mestni zastop Ljubljanski, niti o priliki notranjske deželnozborske volitve žalostno-veselega spomina. Naravna posledica tej naši prizanesljivosti bila je ta, da je kolikor toliko zaspala društvena delavnost in da se je razrahljala tudi društvena organizacija. Vsikdar pa najčestiti društveniki, ocenjujoč dosedanje društveno delovanje, blagovolijo uvaževati, da je imelo naše društvo z vsega spočetka do danes silno težavno stališče, ker se je moralo in se mora često še boriti proti naši skoro že prislovični politični neodločnosti in nadalje proti skrajnemu nasilstvu nasprotné domače stranke. Na drugi strani pa odborikom

po večini tudi preobilni drug narodni posel in zasebne dolžnosti niso dopuščali, da bi bili žrtvovali društvu toliko časa in truda, kakor bi bili izvestno tudi sami želeli. Toliko v obče v opravičbo ponižne društvene bilancije v minulem letu. V nečem pa ima „Slovensko društvo“ vender le tudi zadnje leto zabeležiti lep uspeh in to je pri društvenem glasilu „Rodoljubu“. — „Rodoljub“, ki se je tiskal prvo leto v 2400 iztisih, poskočil je že drugo leto na nad 3000 iztisov, skoro celo leto 1893. pa se je tiskalo „Rodoljuba“ nad 3500 iztisov. Ako se pomisli, da „Rodoljuba“ preganja nasprotna stranka od početka in do danes skoro tako, kakor so preganjali svoj čas Herodezevi hlapci otroke Betlehemske, da je neki duhovnik se branil podeliti bolniku sv. popotnico, dokler se ni odpovedal poleg hudiča tudi „Rodoljubu“ in ako se potem pomisli, da ima „Rodoljub“ navzlic temu danes že 1800 naročnikov zgolj iz kmetskega in malega obrtnega stanú, tedaj mora pač vsakdo priznati, da tu pošteno prodira v narod poštena slovenska beseda. In to je lep uspeh našega „Slovenskega društva“, ki se bo pojavljal in dober sad rodil — ako Bog da in sreča junaška — zlasti ob prihodnjih deželnozborskih volitvah. Ako je pa materialni uspeh „Rodoljuba“ nekoliko zastajal za moralnim, tedaj je temu kriva v prvi vrsti naša še jako nedostatna organizacija, zlasti po deželi, ki bo morala biti v očigled našim političnim razmeram na resni skrbi novemu odboru. Toliko o našem glasilu, v ostalem pa imam malo veselega zabeležiti iz društvene kronike. Zabeležiti nam je pač izza zadnjih mesecev sijajno zmago naše stranke na Notranjskem, a ta zmaga bila je žalibog posledica toli prerane smrti jednega izmed najboljših naših tovarišev, deželnega poslanca in našega odbornika g. Hinka Kavčiča, katerega je dne 12. junija 1893. l. na preveliko žalost narodu in rodbini Vsegamogočni k sebi poklical. „Slovensko društvo“ bilo je pri pogrebu dostojno zastopano ter je položilo tudi venec na grob svojega odličnega in izredno delavnega pristaša. V smislu društvenih pravil zasedel je odborniško mesto g. Kavčiča prvi namestnik g. Lenče. Tudi več drugih odličnih društvenikov in pisateljev porazila nam je v minolem letu neizprosna smrt in njim vsem, kakor zlasti

vrnil domov. Moral sem iti po pokopališču. Bil sem ravno pri izhodu, ko zagledam pri vratih veliko v belo haljo oblečeno postavo. Dasiravno me drugače ni bilo strah, sem se vender takó prestrašil, da nisem vedel, kje da sem. Zavpil sem: „Beži!“, — a postava se je pomikala proti meni, in jaz sem v jezi zagrabil lopato, katero sem k sreči seboj vzel, ter udaril z vso močjo po glavi tega strašila. Postava se je zgrudila na tla. Čul sem bolesten vzdih. Odgrnil sem haljo — bil je France. —

Kaj je bilo dalje, ne bom pripovedoval. Le toliko naj povem, da je France ležal precej časa v postelji, a ozdravil ni. Šel je spravljen z Bogom s tega sveta.

Polonico je ta dogodek tako pretresel, da je obljubila vedno sama ostati, ker je mislila, da je ona vsega kriva. Bila sva si še vedno prijatelja, a nekdanjih dnij

ni bilo več. — — „In danes ji moram skopati grob!“ — Tu si je obrisal Marka rosno okó in obmolnil.

Mračilo se je že. Pot je privedla naju do razpotja. Smilil se mi je. Voščil sem mu „z Bogom“ in šel svojim putem.

Minilo je precej let od tega sestanka, ko sem šel o vseh Svetih na pokopališče Stranske vasi. Ogledoval sem razne grobove in prišel sem tudi do onega, Lajnarjeve Polonice. Poleg tega groba je pa bil drug s priprostim križem in skromnim napisom: Streharjev Marka. Zadnja njegova želja, kakor sem zvedel, je bila, da naj ga pokopljejo poleg Lajnarjeve Polonice.

Takó počivata že na zemlji skupaj — morda se tudi nad zvezdami skupno veselita. Bog daj!

v prvi vrsti tovarišu Hinku Kavčiču prosim, da izkažete č. g. društveniki tudi danes svojo čast s tem, da se dvignete s svojih prostorov. (Se zgodi.) — Na deželno-zborsko mesto g. Hinka Kavčiča kandidoval je potem izrecno na temelju programa „Slovenskega društva“ gospod Jurij Kraigher, trgovec v Hrašah pri Postojini, ki je tudi 31. oktobra sijajno zmagal. Društveno glasilo se je pa pač krepko potezalo za kandidaturo tega našega kandidata in da je kolikor toliko tudi to potezanje pripomoglo k zmagi ter doseglo nekoliko priznanja, to nam priča rodoljubni čin Postojinskih somišljenikov izza zadnjih dnij, ki so nabrali „Rodoljuba“ že skoro 100 plačujočih naročnikov. S tem pokazali so vrli Postojinci, kako je treba gladiti pot naši pošteni napredno-slovenski stvari v prosti narod in jaz le iz vsega srca želim, da bi našli mnogo posnemovalcev! — Ako končno še rečem, da je priredilo naše društvo dne 3. t. m. v očigled spremenjeni konstelaciji na Dunaji prav dobro obiskan prvi društveni shod v Ljubljani, na katerem sta poročala državna poslanca gg. dr. Ferjančič in Kušar in so se sprejele po nasvetu gosp. Iv. Hribarja znane, jako umestne resolucije, tedaj sem pri kraju s svojim skromnim poročilom. Dosedanje izkušnje nam pač pričajo, da postaja stališče naprednega političnega društva v Sloveniji vedno resnejše in težavnejše in da je treba tesne združitve in točne organizacije, tesneje in točneje nego dosihdob, ako hočemo doseči svoj smoter. Trdo in resno delo čaka naše društvo in zlasti novi odbor in zatega-

delj usojam se pozivljati zlasti tiste društvenike, katerim čas in razmere to dopuščajo, da se lotijo dela ter žrtvujejo vse svoje sile prepotrebni društveni in politični naši organizaciji. Zlasti veljaj ta prošnja uplivnim rodoljubom po deželi, brez katerih pomoči so glavnemu odboru vezane roke. Le ako stori vsak društvenik v svojih krogih in v svojem kraju resno in požrtvovalno svojo dolžnost, le tedaj postalo bo naše „Slovensko društvo“ trden jez, braneč preplavljenja po tujem nasilstvu in nekrščanskem fanatizmu stoprav ozelenelo slovensko polje! V to pomози Bog — narod pa delaj! — O tem z živahnimi Dobrokljici vzprejetem poročilu unela se je kratka razprava, potem pa je društveni blagajnik g. dr. Stor poročal o društvenem denarnem stanju. Zbor je vzel blagajnikovo poročilo odobrovalno na znanje, na kar se je vršila volitev novega odbora in so bili izvoljeni: predsednikom g. dr. Ivan Tavčar. Ljubljanskimi odborniki gg.: dr. Karol vitez Bleiweis-Trsteniški, Ivan Hribar, Jos. Lavrenčič, dr. J. Kušar, Ivan Gogola, I. Lenčec; unanjimi odborniki gg.: Jurij Kraigher v Hrašah, dr. Albin Poznik v Novem Mestu in Viktor Globočnik v Kranji, za namestnika pa gg. I. Ditrich v Postojini in Fr. Trček v Ljubljani.

Ko je še državni poslanec g. dr. Ferjančič izrekel ob živahni pritrditvi g. notarju Gogoli zahvalo za njega uspešno delovanje, zaključil se je shod.

Kmetijske stanovske zadruga.

(Konec.)

§ 28. Poljedelsko ministerstvo je opravičeno poslati dva člana v odbor deželne zadruga.

Ta člana, ki se moreta voliti tudi načelnikom zadruga, imata pri zborovanjih isto glasovalno pravico kakor drugi odborovi člani. Vender nimata donašati nobenih doneškov.

Ravno tako more po pooblaščenji poljedelskega ministerstva deželna vlada poslati po jednega člana z omejeno glasovalno pravico v odborovske okrajne zadruga v deželi.

§ 29. Če se v deželah, v katerih so po deželnih zakonih okrajne zadruga in deželni kulturni sveti, z deželnimi zakoni te korporacije razpuste in se njih naloge preneso na kmetijske stanovske zadruga, opravičen je deželni odbor, kakor tudi deželna vlada ali pa poljedelsko ministerstvo, poslati po enega ali dva člana v dotične odseke deželnih zadrug.

§ 30. Če se deželna zakonodaja v zmislu člena 79. zakona o osnovi rentnih dohodninskih posestev izreče, da prevzame dežela namesto države jamstvo za dohodninska (rentna) pisma, ima deželni odbor poleg v § 79. dotičnega zakona glede dohodninskega posestva navedenih pravic še te le:

a) Pravila stanovskih zadrug morejo se premeniti le z dovoljenjem deželnega odbora;

b) deželni odbor sme v § 29. omenjeno število članov poslati v zadružni odbor, če bi tudi ne bilo pogojev omenjenih v tem paragrafu.

§ 31. Deželna zadruga mora skrbeti za osnovo ene ali več zvez obstoječih pridobitnih in gospodarskih zadrug in pospeševati take zveze.

Te zveze bi ne morale le gospodarstvo, temveč vse poslovanje zadrug nadzorovati na podlagi nadzorovalnega reda, katerega izdelek deželna zadruga in ga potrdi poljedelsko ministerstvo.

V koliko bi zveza imela še druge namene (n. pr. varstvo in zastop skupnih koristi pripadajočih zadrug, dajanje pojasnil, izdaja vzorčnih obrazcev, poučenje v dvomljivih vprašanjih, posredovanje pri nalaganji razpoložljivih zadružnih glavnih pri kreditnih zavodih, uredba skupnega kupovanja in prodajanja kmetijskih pridelkov, osnova osrednje blagajnice itd.), določilo bi se z zveznimi pravili.

§ 32. V koliko se nadziranje ne vrši v zmislu § 31. po ti zvezi, zavezana je deželna zadruga nadzorovati na podlagi v § 31. omenjenega nadzorovalnega reda km-

tijske pridobitne in gospodarske zadruge svojega okoliša, katere se podvržejo njenemu nadzoru.

Opravičeno je tudi za take kmetijske pridobitne in gospodarske zadruge, katere se podvržejo njenemu nadzorstvu, v § 31. odstavek 3. omenjena pravdna in druga opravila prevzemati proti zmerni oškodnini.

Natančneje o tem določajo zadružna pravila in pogodba, ki se mora skleniti.

§ 33. Okrajne zadruge so glede izpolnjevanja tega zakona in glede svojega poslovanja podrejene nadzorstvu deželne zadruge.

Deželna zadruga voli pri svojem zboru po pravilih določeno število nadzornikov, kateri morajo biti strokovnjaki in ne smejo pripadati tisti okrajni zadrugi, katero imajo nadzorovati.

Ti morajo vsaj vsako drugo leto pregledati gospodarstvo in vse poslovanje okrajne zadruge in imajo v ta namen pravico pregledati vse knjige in zaznamke dotične okrajne zadruge.

§ 34. Nadzornik ima o uspehu nadzorstva poročati deželni zadrugi.

Deželna zadruga je opravičena proti organom in uradnikom deželne zadruge postopati z globami.

§ 35. Poljedelsko ministerstvo ima vrhovno nadzorstvo nad kmetijskimi stanovskimi zadrugami.

To nadzorstvo se vrši neposredno ali pa tudi posredno po deželnih zadrugah, in tako se tudi vrši nadzorstvo deželnih zadrug.

§ 36. Če se po pravilih v zmislu § 15. list b zapretene globe, nalagajo jih okrajne zadruge in izterjavajo upravnim putem.

Globe ne smejo presegati 100 gld. in se stekajo v rezervni zaklad deželne zadruge.

§ 37. Stanovske zadruge, ki se osnujejo v zmislu tega zakona, podvržene so le v toliko pridobitkarini in

dohodarini, v kolikor se bavijo s podjetji pridobitkarini in dohodarini podvrženimi po donesku in prihodku iz teh podjetij.

Zakoni z dné 27. decembra 1880. l., dež. zakona št. 15/Pr. z dné 14. aprila 1885. l. dež. zak. št. 43, z dné 15. aprila 1885. l., dež. zak. št. 51 in z dné 24. marca 1893. l., dež. zak. št. 40 se uporabljajo v obdačenje teh podjetij, če se njih poslovanje v obsegu v teh zakonih naznačenem omejuje na člane stanovske zadruge, vendar smejo zadruge raztegniti svoje poslovanje na v § 7. odstavek 1. omenjene opravičence do koristi, ne da bi zaradi tega že izgubila pravice, do davčnih olajšav.

§ 38. Za stanovske zadruge veljajo nastopne olajšave gledé kolkovnih in napovedanih pristojbinskih zadrug:

- a) pristojbin so prosta potrdila o prejemu zadružnih doneskov in vpisanje posamične izvrševalne zastavne pravice;
- b) pristojbine so proste pogodbe, katere sklenejo stanovske zadruge v zmislu tega zakona s pridobitnimi, gospodarskimi in drugimi zadrugami v zmislu tega zakona;
- c) pravila stanovskih zadrug so prosta pristojbine;
- d) pristojbine proste so vloge in dopisovanja z javnimi oblastvi in uradi, izvzemši sodno postopanje;
- e) pristojbine proste so knjige in zapisniki, ki se vodijo o zadružnih pravicah do njenih članov;
- f) proste so pristojbinskega ekvivalenta za premakljivo premoženje, za nepremakljivo plačajo pristojbine $1\frac{1}{2}\%$ vrednosti s pritiklinami.

§ 38. Ta zakon stopi v veljavo šest mesecev po njegovem razglašenju

§ 40. Izvršitev tega zakona naroča se Mojim ministrom za poljedelstvo, notranje stvari in finance.

Politični pregled.

Deželni zbori so po večini sicer že začeli zborovati, ali pravo delovanje se začne šele prihodnji teden. Največje zanimivosti bodo seveda razprave v dež. zboru češkem, kjer bodo velika politična vprašanja prišla na dnevni red. Na te razprave bodo gotovo uplivali češke razmere, ki so zlasti zadnji čas postale jako žalostne. Boj proti mladočeški stranki se bje z vso silo in tako odločno, kakor še nikdar ne. Na razveljavljenje izjemnih naredeb ni več misliti, odkar sta dva delavca umorila nekega Rudolfa M., ki je bil ljudi hujskal k izgreedom in raznim nezakonostim ter je potem izdajal policiji. — **Malorusi** se pripravljajo za boj. Na raznih shodih zahtevali so volilci od svojih poslancev, naj se ločijo od Poljakov in naj začnejo nasprotovati vladi. — Na **Hrvat-skem** bila je pred božičnimi prazniki velika proračunska razprava, pri kateri so člani neodvisne narodne stranke in stranke prava v zvrstnih govorih dokazali, kako vlada

in madjaronska stranka delujeta načelno zoper gospodarske in narodne koristi hrvatskega naroda. — V **Srbiji** začela se je vladajoča stranka cepiti. Sedaj se vrši sodna obravnava proti bivšim liberalnim ministrom, kateri so toženi kršenja zakonov. — Na **Italijanskem** vladajo jako žalostne razmere. O Božiči dobila je država novo ministerstvo, ki ima rešiti nevarno denarno stanje in obvarovati domovino, da ne pride na kant. To je skoro nemogoče, ker je državno gospodarstvo popolnoma zavoženo. Vrh tega nastala je te dni na otoku Sicilija še prava pravcata revolucija. Sicilski kmet je velik revež in sedaj se je naveličal slabega svojega življenja ter začel klati, pobijati in požigati. Dan na dan so pretepi in cele bitke. Vlada je poslala desetstisoč vojakov na Sicilijo, da naredo mir. — Na **Francoskem** začela je vlada odločen boj zoper tiste zdivjane ljudi, ki hočejo vse požgati in pomoriti in ki z dinamitnimi bombami delajo na premembo sedanje

človeške družbe. Na novega leta dan zaprla je policija več sto oseb, veliko inozemcev pa pognala čez mejo. — Na **Nemškem** začeli so kmetijski stan zastopajoči poslanci odločen boj zoper vlado, ker hoče skleniti trgovinsko po-

godbo z Rusijo, vsled katere bi se da zelo padla cena nemškemu žitu, ker bi Rusija izvažala svoje žito zopet na Nemško, kakor poprej.

Slovenske in slovanske vesti.

(„Rodoljub“) izhajal bode tudi v novem letu v isti obliki, kakor doslej in se, kakor v prvih dveh letih, z vsemi silami poganjal za politične in gospodarske pravice slovenskega naroda. Glede vsebine prizadeval si bode prinašati mnogovrstno gradivo in — kadar bo dovolj prostora — tudi slike. Prosimo torej častite svoje naročnike, naj blagovolijo čim preje doposlati naročnino, da jim ne bo treba dopošiljanje lista ustaviti.

(**Ljubljanski javni napisi.**) Poldrugo leto je tega, kar je mestna občina Ljubljanska sklenila, napraviti nekatere samoslovenske napise ulic, cest in trgov ter odpraviti vsaj nekaj dosedanjih nemško-slovenskih, za slovensko Ljubljano naravnost nečastnih napisov. Deželna vlada je ta sklep razveljavila in ministerstvo notranjih del je to naredbo potrdilo. Občinski zastop Ljubljanski pa se ni udal, ampak se pritožil na upravno sodišče, pred katerim se je vršila dné 13. decembra l. l. javna razprava in je dné 29. decembra razglasilo sodbo, da je ministerstvo kršilo zakon in da sme Ljubljanska občina napraviti kakršne napise hoče, tudi samoslovenske. Za slovenske prebivalce tistih mest, kjer so Nemci ali Italijani v večini, ta razsodba sicer ni ugodna, za Ljubljano pa. Ljubljana je središče celega slovenskega naroda in to središče mora imeti slovensko lice. Zato se veselimo razsodbe. Ni dvoma, da bo mestni zastop v kratkem preskrbel Ljubljani samoslovenske javne napise, a pričakovati in želei je, da takisto store tudi občinski zastopi drugih mest, kjer je večina slovenska. Na delo — brez odlašanja!

(**Politično odlikovanje.**) Presvetli cesar podelil je deželnemu glavarju kranjskemu Otonu Deteli in proštu Ljubljanskega kapitlja dr. Leonardu Klofutarju red železne krone tretje vrste. Taka odlikovanja se zgode vedno na predlog odgovornega ministra, ki se zopet ravna po nasvetih dež. predsednikov. V tem slučaju je imenovana gospoda priporočal dež. predsednik baron Hein v odlikovanje in ker odlikovana gospoda nista v nobenem oziru odličnjaka, zgodilo se je to le radi njunega političnega delovanja in kako je to v narodnem oziru, vé vsakdo!

(**Cestni odbor Ljubljanske okolice**) podaril je c. kr. vladnemu svetniku in okrajnemu glavarju za Ljubljansko okolico gosp. Ivanu Mahkottu v znak hvaležnosti srebrno namizje s primernim napisom.

(**Deželni zbori.**) Dne 29. m. m. otvoril je dež. glavar Oton Detela doželni zbor Kranjski s primernim nagovorom. V tisti seji rešil je dež. zbor tudi predlogo glede začasnega pobiranja dež. priklad, odobril volitev poslanca Jurija Kraigherja in volil potem člane odsekov,

namreč v finančni odsek poslance Murnik (načelnik), Hribar, Klun, dr. Papež, Stegnar, Šklje, Višnikar, Žitnik, Luckmann, dr. Schaffer in Schugel (načelnikov namestnikov); v upravni odsek: Kersnik (načelnik), Murnik, Lenarčič, Ogorelec, Pakiž, dr. Tavčar, dr. Papež, Povše, Langer, Lichtenberg (načelnikov namestnikov), Rechbach; v odsek za letno poročilo deželnega odbora: Grasselli (načelnik), Lavrenčič, Lenarčič, Ken, Pfeifer, Stegnar, Ervin Auersperg (načelnikov namestnikov) in Wurzbach. Prihodnja seja je dne 9. t. m. — Goriški, Tržaški in Isterski dež. zbor so tudi že začeli zasedanje. V prvi seji isterskega dež. zbora zapustili so hrvaški in slovanski poslanci dvorano, ko je govoril vladni zastopnik.

(**Plemenska goveja živina**, katero je za kmetijsko družbo kranjsko nakupil v Šci družbin podpredsednik Seunig namreč 10 biki, 2 kravi in 1 tele, dospela je brez zaprek v Ljubljano. Biki ostanejo čez zimo na Viču in se bodo razdelila a spomlad po deželi. Kravi in tele pa so se odpescali v Videm, od tam pa na Grm. Plemena so Simenthalskeg.

(**Dolenjska železnica.**) Piše se nam iz Metlike: Naši sosedje Karlovčani se zelo poginjajo za nadaljevanje dolenjske železnice do Karlovca in od tod čez Glimo v Sisek. V kratkem pojde posebna delegacija k hrvaškemu banu v Zagreb in k ogerskemu trgovskemu ministru v Budimpešti. Radovedni smo, kaj porečeta imenovana gospoda.

(**Josip Freuensfeld †.**) Dne 26. m. m. umrl je v Pragi odličen slovenski rodoljub, pesnik in pisatelj Josip Freuensfeld. Rodil se je rajnki l. 1861 pri Kápoli poleg Radgone, učiteljeval od l. 1880. v Ljutomeru. Pokojnik je bil jako nadarjen mladenič, učen učitelj in plodovit pesnik in pisatelj nežnih spisov za mladino. Pri njegovi mladosti in vzgiedni marljivosti nadejali smo se še mnogo lepega iz njegovega peresa, toda neizproсна smrt ga je položila v grob v najlepši doli življenja in umrl je daleč od svoje ljubljene domovine v „zlato Pragi.“ Bodi mu lahka zemlja slovanska!

(**Kmetijska podružnica v Planini**) ustanovila se je dne 10. decembra. Sicer so Planinci tako podružnico že imeli, a v onih časih, ko je v Ljubljani pri glavnem odboru kmetijske družbe vse dremalo, zaspala je tudi naša podružnica, vendar ne za selej, kajti poklicali smo jo zopet v življenje ter ji potavili na čelo odbor, od kojega pričakujemo, da bode tudi svoji nalogi kos. Načelnikom je bil soglasno izvoljen g. nadučitelj Jos. Bédnek, tajnikom in blagajnikom g. Ant. Lav-

rič, za odbornike pa gg. Jos. Kremenšek, Fr. Meják in Gšp. Kušlan. Takoj pri ustanovnem zborovanju se je sklenilo omisliti družabnikom v uporabo travniško brano, žitno čistilnic in pa oskrbeti zalagatelja živinske soli za dolino Planinsko. Ker šteje podružnica že sedaj do trideset članov in jih bode s časom gotovo še več, upamo, da ne bode — če tudi najmlajša — zadnja mej svojimi sesticami v deželi.

(Slovensko časnikarstvo.) Slovenske rodoljube opozarjamo na važno spremembo, ki se je z novim letom zgodila pri Tržaški „Edinosti“. Jela je izhajati po trikrat na teden v šestih izdanjih. S tem si je uredništvo postavilo veliko nalogo in zasluži, da je podpiramo po svoji moči. Trst je za slovenski živelj jako važna postojanka in treba je, da so oči vsakega zavednega Slovence vedno pazno obrnene na brate ob obalah Adrije. A tudi dejanski treba je podpirati težnje slovenskih rojakov ob Adriji. Naj ne bode torej čitalnice, bralnega društva ali tudi javne kavarne na Slovenskem, kjer bi se pogrešalo glasilo Tržaskih Slovencev. Trd je boj, ki ga bijejo Tržaški Slovenci za narodni svoj obstanek in velika je butara, katero si je naložilo uredništvo „Edinosti“. Naj bi našlo povsodi dovolj podpore, da za vse Slovenstvo častno izvrši prevzeto težavno nalogo. Bog daj srečo!

(Nova društva.) Rodoljubi na Slapu pri Vipavi imajo že svojo posojilnico in sadjarsko zadrugo. Sedaj so si ustanovili še bralno društvo. Želimo da bi ta,

komaj 500 duš broječa vas, rojstni kraj drž. poslanca dra. Ferjančiča, našla mnogo posnemovalcev na Slovenskem. — V Št. Petru na Krasu ustanovili so ondotni rodoljubi namesto društva „Mir“, ki je prenehalo živeti, v gostilni g. Pavliča „Čitalnico“.

(Velevažno znamenje časa je,) da so se mnogi zastopniki zdravniške umetnosti in vede pridružili gosp. župniku Kneippu, ki je prvi svoj glas povzdignil, naj bi se človeštvu povrnilo časi, ko je še vladal priprosti, naravi primerni način življenja. Čedalje bolj se širi spoznanje, da je mnogim boleznim, ki so se šele v sedanjem času pojavile, krivo tol razširjeno uživanje kave in čaja. — Ni se torej čuditi, če najbolj sloveči zdravniki in učenjaki, kakor prof. Virchow v Berlinu, dr. A. Lutze, dr. Hahnemann, dr. Stuhlmann, in prof. Brillat-Savarin v Parizu kavo kot zdravju škodljivo prepovedujejo, češ da vsled svojih strupenih svojstev, ker sodržuje v sebi neko strupeno tvarino, ki se imenuje „cafféin“, slabi živčavle in mišičje in pripelje polagoma človeka na rob propasti. Vzlic temu marsikateri ne želi odreči se kavi, ki mu je toli priljubljena in potrebna, kar pa tudi treba ni, odkar se po receptu g. župnika Kneippa v tovarni Kathreinerjevi proizvaja sladna kava, ki se lahko pridene navadni kavi, in ki po izreku zdravnikov jemlje slednji njeno moč, da ne more tako škodljivo učinkovati, in ki je vsled svojih neprecenljivih svojstev prvi mej vsemi dodatki k navadni bobovi kavi, ki se priporoča zlasti otrokom in bolnikom.

Razne vesti.

(Trtina už) se je razširila v občinah Goče, Lože in Erzelj v Vipavski dolini, kjer se je že pokazala letošnje poletje. Več vinogradov je že okuženih na novo.

(Zopet tatvina dinamita in razstreliv.) Dne 11. m. m. vlomili so neznani tatovi dva zaboja podjetnika G. pl. Ceconia in drugov na Sv. Ane gori v Novomeškem okraji in odnesli razno orodje in 15 kilogramov dinamita, 106 kapselnov, 3 užigalne vrvice in 5 kilogramov smodnika. Po neznanih zlikovcih se strogo išče, a dozdej še ni znano, s kakim uspehom.

(Račja kuga) pobrala je Dolenjski lep zaslužek, ki ga je prej imela s svetovnoznanimi krškimi raki. Vsi dosedanji mnogi poskusi, da bi se zopet zaplodili raki v Krki, ki je kakor ustvarjena za račjo rejo, bili so dozdej brezuspešni, kar je samo obžalovati. Morda se s časom vender le posreči, najti kako sredstvo, da se pride temu zlu v okom.

(Novo najdena ruda.) V dolini, na južno zapadni strani Borovnice, blizu Vinivraha in soteske „Peklo“ iskalo se je minulo poletje mnogo po rudnih skladih, katere poznavalci menijo najti v tem kraji. Našlo se je nekaj rudeče železne rude in se bode morda sčasoma odkril nov sklad rude. Ker je zemljišče blizu železnice, bi se eventuelno najdena ruda dobro dala uporabiti.

(Držen rop) dovršila sta pred Božičnimi prazniki v Seli pri sv. Duhu v Metliškem okraji dva neznana lopova. Po noči ob 1/2 11. uri vlomila sta v hišo Marije Oražen in ji grozila z nožem in z revolverjem, ter odnesla 60 gld. v gotovem denarji, žepno uro, dva noža in jeden dežnik. Roparja bila sta stara mej 20 in 30 leti.

(Namestu k poroki v ječo.) Nekaj dni pred adventom imela je biti v neki vasi v Rajhenburški fari na Štajerskem poroka. Gostje so bili že zbrani, da gredo k poroki in potem na ženitovanje, ko pride v vas žandarm, ki je imel v žepu že nekaj časa povelje, da odvede v zapor mladeniča, ki je pred dlje časom nekoga obstrelil, a je že skoro na to pozabil. Zdaj pa je nanek nesrečna naključba, da je bil fant ženin. Namestu k poroki in na ženitovanje moral je ženin z žandarmom, ki je moral vršiti s težkim srcem svojo dolžnost.

(Stekel pes.) Nedavno se je klatil po Kostanjevici neznanega gospodarja pes, katerega je vzel k sebi gosp. davčni pristav K. Pes pa je kmalu kazal sumne znake in ga je vzel konjač v opazovanje. Od tam je pes pobegnil in prišel nazaj k g. K., kjer pa je kmalu začel postajati vedno bolj sumen in hotel vgrizniti tudi g. K. Ko so psa usmrtili in razparali, pokazalo se je, da je bi stekel.

(Za kupovalce vina.) Piše se nam iz Pazina: Istovski Lahoni ne marajo kupovati vina od hrvatskih kmetov ker jih žele na ta način gmotno oškoditi in jih tako zbegati, da bi se več ne upali kazati svoje narodno mišljenje. Ker je vinska trgovina skoro povsem v rokah Italijanov in ker je navada, da preže na tuje kupce kakor konjederec na psa, opozarjamo tiste naše čitatelje, ki hodijo v Pazinsko okolico kupovat vina, naj se laškim sleparjem kar največ mogoče umikajo. Kdor hoče dobrega vina, obrni se naravnost do kmetov in ne vprašaj nikdar lahonskega prekupca. Vina je dovolj na prodaj in to pristnega. Samo v Lindaru pri Pazinu imajo kmetje nad

500 hektolitrov dobrega belega vina na prodaj. Cena je 14 do 15 gld. hektoliter. Kdor želi kakega vina, naj gre naravnost h kmetu, od mešetarjev pa ni kupiti, ker itak nima dobrega in pristnega blaga.

(Deželna blaznica.) Koncem l. 1891. bilo je v deželni blaznici na Studencu, v kateri je 235 postelj, ostalo 222 umobolnih in sicer 109 moških in 113 žensk. Mej letom 1892 je prirastlo 74 moških in 71 žensk, vseh umobolnih je bilo torej lani 367. Odšlo je: ozdravelih 7 moških in 14 žensk, deloma ozdravelih 25 moških in 25 žensk, neozdravelih 9 moških in 7 žensk. Premeščenih je bilo 12 oseb, ušlo je 5 moških, umrlo je 23 oseb. Koncem leta 1892 je bilo torej 240 umobolnih v zavodu. S Kranjskega jih je bilo 355 izmej 367, ostali iz drugih dežel. Samskega stanu bilo jih je 241 (126 m. in 115 ž.) oženjenih 101 (59 m. in 42 ž.) vdovskega stanu 25 (9 m. in 16 ž.) Po poklicu bili so zastopani skoro vsi stanovi, največ je bilo dninarjev in delavcev 144, najmanj zdravnikov, namreč 2. Bolnike je obiskalo tekom leta nad 1000 oseb.

(Pes rešil človeka.) Z Reke se poroča, da je tam nedavno necega večera padel v kanal Rečine neki dijak, kjer je zaman klical na pomoč, ko se je na srečo zapel mej neke vrvi, ki so ga zdržale, a se ni mogel sam rešiti. V tem prišla je mimo gospodinja gosp. Broža iz Šušaka s psom, ki je nosil v gobcu košaro z ribami. Ko pes zagleda mladeniča, položi košaro na tla in začne silno lajati, kakor da hoče priklicati ljudi na pomoč. In res je prihitelo več ljudij, ki so rešili mladeniča iz kritičnega položaja.

(Prisiljen post) so imeli prebivalci Spleta poslednji čas. Mestni magistrat uvel je nov klavni red, proti kateremu so se uprli mesarji in izjavili, da ne koljejo več, dokler se ne odpravi neka jim neprijetna določba tega novega reda. Vsled tega celih pet dni ni bilo v Spletu dobiti mesa in je vse mesto imelo prisiljen post ter bilo jako razburjeno. Magistratu ni preostalo drugega, nego udati se in preklicati mesarjem neljubo odredbo.

(Skriti bombi.) Iz Celovca se poroča, da je izvedela te dni policija od necega pijanega človeka, da je spravil neke sumne stvari v bližnji vasi Anabihl. Preiskava je pokazala, da sta bili res dve bombi, napolnjeni z reksitom in nasekanim svincem. Mož, ki ju je skril, trdi, da je bombi našel to spomlad, ko je v gozdu Križne gore z nekim neznancem iskal polže. Bombi sta že močno zarujaveli in gotovo nad leto dni stari. Policija je zaprla moža, bombi pa uničila.

(Najden mrtvec.) Pred nekaterim dnevi našla sta posestnik Janez Klopčič in gostač Karol Cotman pri Studi v reki Bistrici truplo 69letnega oženjenega posestnika Jurija Petaverja iz Brezovice. Petaver odšel je od doma konec minulega meseca, potem pa se ni čulo nič o njem. Bržkone je mož, ki je bil nekoliko bolan na umu, zaradi domačih preprirov si sam vzel življenje, ker se na trupu ni poznalo, da bi bil kaj poškodovan.

(Ne hodite v Brazilijo!) Dan za dnevom se vračajo izseljenci iz Brazilije v največji bedi, uverivši se, da je v stari domovini vendar le še bolje, nego pa v Braziliji. Večinoma prihajajo povsem zapuščeni in brez vsacega pripomočka ter morajo beračiti, ako jim ne pomorejo njihove občine. Te dni prišlo je 45 takih siromakov v Gradec, kjer jih je ostalo 35, ostalih 10 pa se je naprej peljalo na Dunaj. Mej prvimi je bil mož, ki je nastopil pot v Brazilijo s težko prihranjenim zneskom 600 gld. in se je vrnil brez krajcarja.

(Kmetski nemiri v Siciliji.) Na raznih krajih v Siciliji se kaže velik nemir mej kmetskim prebivalstvom, ki se kar očitno upira oblastvom in se je že prelivala kri. V Partinicu in v Giardinelli. dveh malih trgov blizu Palerma bili so krvavi izgredi. V prvem kraju napadlo je kakih 500 oboroženih kmetov občinsko hišo in zmetalo vse skozi okna, kar ni bilo pribito. Orožniki in vojaki obkolili so razgrajalce in jih večinoma odvedli v zapor. V Giardinelli pa je tekla kri. Ljudstvo je zajelo dva orožnika, jeden pa je pobegnil in pripeljal vojake na pomoč. Ko je nekdo iz množice ustrelil na vojake, strelili so tudi vojaki dvakrat zapored. Množica se je razkropila na vse strani. Na bojišči obležalo je 10 mrtvih in blizu toliko je bilo težko ranjenih. Ko so odšli vojaki, umorilo je besna množica občinskega slugo in njegovo ženo in nosila nju odrezani glavi po ulicah.

(Deset let speče dekle) je v vasi Thonelles na Francoskem. Dne 31. maja l. 1883. prišli so žendarmi iskat Margarito B., ki se je vsled tega tako prestrašila, da je dobila nervozne napadaje, ki so trajali 24 ur. Potem pa je padla v letargično spanje, ki traja še danes. Ker ima usta krčevito zaprta, morajo jo umetno hraniti. Leži vedno na hrbtu, oči ima zaprte, obraz jako bled. Truplo je tako slabotno, da je ubogo dekle res le kost in koža. Lasje in nohti ji ne rasejo več. Dekle je videti, kakor mirno speča oseba. Zdravniki menijo, da je popolnoma neobčutna in da ne vé za nič, kar se godi okolu nje in se boje, da bi naglo umrla, ker je jako oslabela. Zdaj se le še tujci zanemajo za nesrečnico.

Za kratek čas.

Predsednik sodišča: „Sodišče vas je obsodilo na štiri leta ječe. Ali se bote pritožili?“

P o t e p: „Čemu neki? Sem vesel, da štiri leta ne bom nobenega sodnika videl.“

Z d r a v n i k: „Od česa ste pa to dobili, da se tako tresete?“

V i n o l j u b: „Preveč sem uzdigoval.“

Z d r a v n i k: „Kaj ste pa uzdigovali?“

V i n o l j u b: „Polne litre.“

K r č m a r i c a (v kleti svojemu možu): „Zgoraj v pivni izbi se že spet tepejo, da je strah.“

K r č m a r: „Saj sem ti pravil, da še zmirom premalo vode prilivaš v vino.“

M i h a: „Zukaj so zaljubljeni mladenči tako noroglavji?“

J a k a: „To mora biti, kajti pri pravi pameti bi se nobeden ne ženil.“

Veslar: Moj fant vas bo prepeljal.

Gospa: Ta le? Saj voda je tu zelo deroča; kaj pa če se čoln prevrne — —

Veslar: O, fant zna plavati . . .

Poučne stvari.

Sol in — živinoreja.

Sol je v ohranjenje zdravja ljudem in živalim neobhodno potrebna.

V dobri in nepokvarjeni krmi se nahaja zmirom toliko solnatih snovij, kolikor jih potrebuje živalsko telo. Največ soli ima sveža klaja, osobito repino, kolerabino perje itd. na suhih travnikih košeno seno in detelja. Nasprotno pa se nahaja v žitu, sočivju, otrobih, korenstvu in gomolnih rastlinah (krompir, repa, pesa itd.) malo solnatih snovij; tudi seno iz visokih senošet in planja jih ima malo, dasiravno je v drugem oziru prav izvrstno.

Če pokladamo živalim dobre krme, ni jim sol neobhodno potrebna, ali vendar jim tudi ne škoduje, samo da je ne dobe odveč. Kdor hrani na primer svoje konje s travniškim senom in ovsom, tisti jim ne treba dajati soli. Pri krmljenju z dobro svežo (frišno) travo ne dajejo običajno kravam solnatih snovij, vendar imajo navadno mero mleka in tudi zdrave so. Krave zbolé radi pomanjkanja soli čestokrat po zimi, ko morajo žreti slabo suho krmivo, na pašnikih pa ostanejo bolj zdrave. Dobro krmljenim delavnim volom ne damo nikoli soli (razen po zimi, ko stojé v hlevu pri slabejšem hranivu). Zakaj ne? Zato, ker bi preveč pili ter bi s tem svojo moč slabili in ker bi po nepotrebnem preveč klaje potratili.

Drugačna pa je stvar tedaj, kedar krmimo s slabo izprano, zablaceno, malo redilno in težko prebavno klajo. Vsled tega žival slabo prebava, hira, postane slabotna in bolehu. Kaj je storiti? Dobre krme kupiti — da, kje so denarji? Vender je znana razun dokupa klaje še jedna majhna pomoč — majhna sem rekel — namreč sol. Ona pouzroči, da se napravi mnogo prebavnih sokov, torej pospešuje prekuhovanje ter izkoriščenje tudi slabejše

klaje in ohranjuje zdravje. Če pokladamo težko prebavno krmivo (deteljo, debelotravnato in kiselo seno, žito, sočivje, otrobe itd.) ali odpadke iz žganjarij, korenstvo ter gomolne rastline, takrat moramo dati živini soli. Tudi pri hitri izpremembi hraniva je to zelo potrebno, da se žival nanj lažje navadi. Vender pa naj nikdo ne misli, da dela sol čudeže!

Primeroma največ soli trebajo ovce ter koze in to osobito v zimski dobi, ko se hranijo v hlevu; pri letni paši pa jim zadostuje manjša porcija. Za njimi sledé prašiči in goveda; konji so najmanjši solarji. Pitalnim govedom damo več soli, nego ostalim in sicer zaradi tega, da veliko pojedó in da se hitreje redé. Svinjam polagamo pogostoma slane kuhinjske odpadke in takrat jim ni treba dajati še posebej soli; sicer pa naj je dobé vsaj za časa debelenja (pitanja). Konjem je dajemo samo takrat, kedar jih krmimo s slabim senom, z deteljo ali celó s korenstvom. Dalje mi je pripomniti, da potrebujejo samice t. j. krave, kobile, ovce, koze in svinje več soli, nego biki, konji, ovni, kozli in mrjasci; to pa seveda le tedaj, če so breje, če jih molzemo, ali če dojé mladiče. Slednjič bodi tudi povedano, da je starim in mladim živalim sol bolj potrebna, kakor onim v moški dobi.

Govedu popolnoma zadostuje za dan in glavo 10 gramov soli, a pitancem se lahko nekoliko privrže. Ovci in kozi pa je damo na dan 5, odraslemu prašiču 4 in konju (pa le takrat, ako dobiva slabo klajo) 3 grame. Navadno pa se ne daje živalim vsaki dan soli, ampak na teden po jedénkrat ali dvakrat.

Sol pa ni samo za uspešno prebavanje ter za ohranitev zdravja, temuč se je obnesla tudi proti nekaterim

boleznim. Večkrat se pripeti, da živinče slabo žré, ali vender ne opazimo nobenih drugih boleznih znamenj. Tu je sol na mestu, kajti ona uredi pomanjkljivo prebavanje ter povrne zgubljeno zdravje. Tudi pri vnetju sopilnih organov, katero vnetje je združeno s počasno izcejo žlema iz nosu, je sol dobra, ker stanjša in zvojeni žlem, da lažje in hitreje odteče. Za brizgljanje (klistiranje) se pridene žajfnici nekoliko kuhinjske soli (a ne preveč), da se blato prej zmehča. Kadar rabimo sol za zdravilo, takrat je damo govedu in konju do 100, ovci, kozi in svinji pa do 20 gramov. To smemo pa samo dvakrat ponavljati, ker sicer ni se vnela čreva in živinče bi se s soljo lahko tudi zastrupilo. — Kedar živino driska dere, tedaj se ji ne sme dati soli, da se čreva še bolj ne razdražijo in še bolj ne vnmó. Tudi pri zapečenem govedu (dolgotrajna neprebavnost) ni na mestu, ker bi je morali preveč dati in to bi napravilo vnetje črev ter želodca; v ta namen je pripravnejša ter boljša Glauberjeva sol.

Preveč soli je živalim naravnost škodljivo. Živinče, ki zavžije mnogo solnatih snovij, postane jako žejno, pije neprimerno veliko vode, torej tudi mnogo móči (šči.) Potem se prikaže: slabo prebavanje, vnetje črev in želodca, krvavo in mehko blato (driska), kolika, slabost v zadnjem delu telesa itd.; žival malo žre, hujša in hira, da včasih celo pogine. Vsa navedena znamenja imenujemo skupaj dolgotrajno zastrupljenje s soljo. Ko se poneha usipati sol, zginejo polagoma gori označeni bolešni znaki in žival si s časoma opomore. Večkrat pa se je že tudi prigodilo, da je živina poginila, ako je dobila odveč soli. (Hitro zastrupljenje s soljo.) Ako bi se utegnili pripetiti omenjena (sicer redka) nesreča, vlivajmo živalim vode, mleka, olja, kuhovine lanenega semena ali ajbiša in drugih enakih sluznih (žlemljavih) snovij. Najprej bi se mogle zastrupiti s soljo svinje in goveda, ako se jim krmijo zelo slane kuhinjske pomije.

Iz vsega do sedaj povedanega se učimo, da je sol živalim včasih zelo koristna in potrebna, samo da je ne dobé odveč. Kdor jim je pa preveč sili, tisti izpodkopava njih zdravje.

Našim domačim živalim ugaja vsaka sol, bodisi morska, kuhana, kamnena ali takozvana živinska sol. Glede dejanja mi je opomniti, da potresamo zdrobljeno sol na klajo (na rezanico in poparjeno krmivo), ali poškopimo hranivo z osoljeno vodo, nekateri tudi napajajo s slano vodo. Po nekod je navada, da devajo v jasli velike, nalašč za to pripravljene kose soli, da jih živina liže. Kedar dajemo sol za zdravilo, tedaj moramo žival prisiliti, da požre čez mero tega domačega leka.

Kmečki posli.

Gotovo ni v nobenem stanu toliko pritoževanja, da manjka dobrih poslov, kakor ravno v kmeckem. Nekdaj bilo je veliko bolje, slišiš soglasno. Kdo je kriv? Deloma

posli, deloma pa tudi gospodarji. Nekdaj bilo je življenje bolj patrijarhalčno. Posli so bili, kakor udi družine, kar je dobro vplivalo na posle in gospodarje. Dandanašnji pa lahki promet z mesti, in obrtnija se je zelo razvila in kar je mladega tišči tja, v veliko škodo kmečkih gospodarjev. Zraven tega pa so posli nepotrpežljivi, leni, nezmerni in razposajeni ter hrepené po uživanji. Posledica temu je, da so goste službe in redke suknje pri poslih in gospodarjem na kvar. Pa tudi kmeti in kmetice so temu veliko krivi. Marsikateremu gospodarju ni nič prav, kar posel stori. V vsem vidi le hudobnost in porednost poslovo. Razun tega pa svojo slabo volje svojega „mačka“, z jedno besedo svojo jezo in nevoljo hočejo na poslih si ohladiti, in torej vedno zdaj tega, potem zopet onega posla zmerjajo. Tako obnašanje stori posle nevoljne in malosrčne tako, da zgubijo vse veselje do dela ter nič bolj hrepeneče ne želijo, kakor da bi se prav kmalu rešili takih gospodarjev in gospodinj. Da se bodo neznosne razmere zboljšale, morajo gospodarji svoji družini s pridnostjo in zmernostjo, posebno pa z ljubeznijo in potrpežljivostjo lep vzgled dajati; ob svojem času prijazno opominjati in resno posvariti.

Loterijske srečke.

Dunaj, dné 30. decembra: 70, 60, 2, 76, 50.

Trst, dné 23. decembra: 57, 24, 33, 87, 75.

Tržne cene v Ljubljani

дне 3. januarja t. l.

	gl.	kr.		gl.	kr.
Pšenica, hktl.	7	50	Špeh povojen, kgr.	—	64
Rež, „	6	50	Surovo maslo, „	—	82
Ječmen, „	6	50	Jajce, jedno „	—	03
Oves, „	7	—	Mleko, liter „	—	10
Ajda, „	8	—	Goveje meso, kgr.	—	64
Proso, „	6	—	Telečje „	—	58
Koruz, „	5	50	Svinjsko „	—	56
Krompir, „	2	20	Koštrunovo „	—	36
Leča, „	14	—	Pisaneč „	—	50
Grah, „	14	—	Golob „	—	18
Fižol, „	8	—	Sen, 100 kilo „	—	3 57
Maslo, kgr.	—	96	Slama, „	—	2 87
Mast, „	—	68	Drva, trda, 4 metr. „	—	7 30
Špeh frišen „	—	56	„ mehka, 4 „	—	5 20

Dež. poslanec notranjskih kmetijskih občin,
gospod

Jurij Kraigher

umrl je danes v Hrašah.

Postojna, dné 5. januarja 1894.

Seb. Kneipp

Neobhodno potrebna za vsako gospodinjstvo je

Kathreiner-jeva Kneipp-ova sladna kava

z ukusom bobove kave.

Ta kava ima zase nedoseženo prednost, da se zamore odreči kvarnemu uživanju nemešane ali z surrogati mešane bobove kave in da je moč prirediti mnogo **sladnejšo**, poleg tega **zdravejšo** in **tečnejšo** kavo. — **Neprekošana kot primesek k navadni bobovi kavi.** (38—4)

Priporoča se zlasti za gospé, otroke in bolnike.

Osobito se je čuvati slabih posnemovanj.

Dobiva se povsod

1/2 kile po 25 kr.